УДК 336.2

Рудь О.В., ст. викл., ЧДТУ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК У СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Проаналізовано світові посткризові тенденції використання механізму оподаткування прибутку в системі податкового регулювання. Визначено та узагальнено пріоритетні напрями використання механізму оподаткування прибутку підприємств з урахуванням особливостей економік розглянутих країн.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств, податкове регулювання, податкові пільги.

ВСТУП

Необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи та відновлення економічного зростання спонукає уряди більшості країн поряд із заходами грошово-кредитної політики активно використовувати інструменти податкового регулювання. Однак, серед вітчизняних фахівців дискусійними є питання про доцільність та ступінь використання конкретних механізмів бюджетоформуючих податків в умовах посткризової економіки.

Проблемам податкового регулювання присвячені праці багатьох вітчизняних вчених: З. Варналія, В. Вишневського, Т. Єфіменко, Я. Жаліла, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніної, А. Соколовської та ін. [1-9]. У цих працях науковцями розкрито теоретичні та практичні аспекти податкового регулювання на макро- та мікрорівнях, пріоритетні напрями реформування вітчизняної податкової системи. Проте результати впливу кризових явищ на національну економіку, і, передусім, її реальний сектор, що спостерігаються на сьогодні, вимагають більш детального вивчення можливостей та ефективності використання оновлених інструментів податкового регулювання в зарубіжних країнах.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є з'ясування та узагальнення світового досвіду використання механізму оподаткування прибутку в системі податкового регулювання та оцінка фіскальних наслідків впроваджених заходів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як показує історичний досвід, система оподаткування — основний важіль впливу держави на діяльність економічних суб'єктів та регулювання соціально-економічних процесів. Уряди більшості країн цілеспрямовано використовують інструменти податкового регулювання як в умовах спаду, так і у разі перегріву економіки. В практиці оподаткування розвинутих країн, стимулюючі ділову і в першу чергу інвестиційну активність підприємств, податкові важелі закладені переважно в механізм оподаткування прибутку корпорацій (Corporate Income Tax — CIT) та реалізуються за допомогою різноманітних пільг, зокрема, через політику ставки цього податку.

У більшості розвинутих країн світу ставки податку на прибуток до середини 90-х років XX століття досягли свого максимуму, що на фоні економічного спаду та водночас загострення податкової конкуренції між державами спричинило їх поступове зменшення, починаючи з 1997-1998 рр. Ці процеси були найбільш вираженими в країнах Європейського Союзу (ЄС), що було зумовлено прогресуючою глобалізацією, євроінтеграційними процесами. Особливо суттєві зміни відбувались у механізмі оподаткування прибутку в період рецесії економік країн, фінансових криз та подолання їх наслідків.

Найбільші зміни в механізмі оподаткування прибутку відбувалися в період світової фінансової кризи 2007-2009 рр. та тривають до сьогодні. В зазначений період всі, без винятку, країни ЄС переглянули свої позиції щодо відмови від пільгового оподаткування. Це знайшло відображення не лише в подальшому зниженні рівня оподаткування прибутку підприємств, а й у впровадженні оновлених інструментів податкового стимулювання ділової активності суб'єктів господарювання. Зокрема, середня ставка CIT в країнах ЄС-15 зменшилась з 38,2% у 1996 році до 28,7% у 2007 році і продовжила зменшуватись до 27,1% у 2010 році. Розглянемо основні заходи проведені в цих країнах у сфері оподаткування прибутку підприємств [11].

В Австрії, з метою подолання наслідків світової фінансової кризи, було введено в дію закон щодо реформування податкової системи (Steuerreformgesetz 2009), головною метою якого було зменшення податкового навантаження. Одним із заходів цього закону було збільшення з 2010 р. податкових знижок для підприємств з 10% до 13%. Також було впроваджено прискорену амортизацію в розмірі 30% на рік, що дозволило цій країні отримати інвестиції за 2009-2010 роки на суму 700 млн. євро. Внаслідок цих заходів частка податку на прибуток корпорацій у ВВП зменшилась на 0,1%.

У Бельгії в 2010 р. запроваджено податкові стимули для використання автомобілів з низьким рівнем викидів у підприємницькій діяльності та розширено податкову базу за рахунок зменшення можливостей врахування витрат на паливо у витратах підприємств із 100% до 75%. В 2010 р. ці заходи призвели до збільшення частки податку у ВВП на 0,5%.

У Великобританії, починаючи з 2009 року, знижено ставку CIT з 30% до 28% та відкладено заплановане на 2009 рік збільшення ставки корпоративного податку для малих підприємств на квітень 2011 року. Внаслідок прийнятих заходів частка надходження від цього податку у ВВП зменшилась на 0,03% за період 2009-2010 рр.; у 2010-2011 році очікується зменшення корпоративного податку в розмірі 0,01% ВВП. Наступне зменшення

ставки податку на прибуток до 27% відбулося у квітні 2011 року. В подальшому заплановане щорічне зменшення ставки CIT з кроком на 1% щороку до 24% у квітні 2014 року. Водночас заплановано зменшення норми амортизаційних відрахувань з 20% до 18% у квітні 2012 року.

У Нідерландах, у 2007 році в зв'язку з світовою фінансовою кризою, було знижено загальну ставку CIT з 29,6% до 25,5%. На період 2009-2010 рр. були спрощені правила нарахування амортизації та вимоги щодо компенсації понесених витрат підприємствами. Внаслідок прийнятих заходів надходження від податку за 2009-2010 рр. зменшились на 0,04% ВВП. Також було зменшено податки для малих і середніх підприємств та водночас збільшено розміри пільг при оподаткуванні прибутку з 10,5% у 2009 році до 12% у 2010 році. Збільшено допомогу для новостворених підприємств («startersaftrek»). З метою стимулювання інвестиційної діяльності у 2010 році збільшено податковий кредит для дрібних інвестицій та спрощено правила для отримання пільг індивідуальним підприємцям («zelfstandigenaftrek»). Внаслідок прийнятих заходів надходження від цього податку за 2010 рік зменшились на 0,02% ВВП. Для інноваційних підприємств ставку податку, в частині оподаткування доходів, отриманих в сфері НДДКР, було зменшено з 10% до 5%, при цьому верхні обмеження щодо розміру оподатковуваного прибутку були скасовані. Прийняті заходи зменшили надходження від цього податку в 2010 році на 0,04% ВВП.

У Греції в 2007 році було знижено ставку CIT з 29% до 25%, а на період 2010-2014 рр. передбачено поступове її зменшення щороку на один процентний пункт. Водночас, для великих прибуткових корпорацій на 2009-2013 рр. було запроваджено додатковий внесок CIT (за базу взято прибуток 2008 року). Це призвело до збільшення частки податку у ВВП на 0,4% у 2010 році, у 2011 році очікується збільшення частки цього податку у ВВП на 0,3%.

В Ірландії у 2009 році відбулося послідовне збільшення податку на приріст капіталу спочатку з 20% до 22%, а з 8 квітня того ж року до 25%. Крім того, були перенесені терміни сплати CIT і податку на приріст капіталу для корпорацій.

Іспанський уряд протягом 2007-2008 рр. зменшив ставку CIT з 35% до 32,5% та до 30% відповідно. На період 2009-2011 рр. передбачено тимчасове зменшення на 5% ставки податку на прибуток для малих підприємств, які підтримують сталою або збільшують кількість найманих працівників. Внаслідок прийнятих заходів, надходження від податку зменшились на 0,03% від ВВП у 2009 році та аналогічно в 2010 році. Для вище зазначених платників на період 2009-2012 рр. передбачено також можливість вибору методу нарахування амортизації, що спричинило зменшення надходжень від цього податку на 0,06% від ВВП на рік. Було скасовано заплановану поетапну відмову від податкових пільг з податку на прибуток у сфері НДДКР. Внаслідок прийнятих заходів, надходження від такого податку зменшились на 0,03% від ВВП у 2009 році.

Італія вдалася до масштабних заходів у сфері податкового регулювання доходів підприємств:

- з 2008 року було зменшено загальну ставку CIT з 37,3% до 31,4%;
- з липня 2009 до червня 2010 року було запроваджено 50% податковий кредит для інвестицій у машини та устаткування для підприємств, що отримують доход від комерційної діяльності, що в цілому призвело до втрат бюджету в розмірі 0,13% від ВВП 2009 року та 0,14% від ВВП 2010 року;
- в 2009 році з податку на прибуток вираховувались 10% коштів, що сплачувались роботодавцями на IRAP (Industrial Research Assistance Program). Наслідком цього стало зменшення частки податку у ВВП на 0,04%;
- зменшено кількість податкових платежів для акціонерних компаній;
- у 2009 році впроваджено додатковий CIT в розмірі 5,5% та підвищено його до 6,5%. Цей податок застосовується до компаній, що працюють в галузі дослідження і використання вуглеводнів, переробки нафти, виробництва і продажу бензину, газу і аналогічних продуктів, а також виробництва та продажу електроенергії;
- в 2010 році було прийнято пакет анти-ухилення від сплати CIT, метою якого було вдосконалення контролю за трансфертними цінами. Нові правила дозволили оприлюднювати інформацію про угоди з підприємствами, що потрапили в чорний список країни. Внаслідок прийнятих заходів очікується зростання надходжень від цього податку на 0,04% у 2011 році, 0,03% у 2012 та 2013 роках від ВВП країни.

У Люксембурзі в 2009 році відбулося зниження базової ставки податку на прибуток з 22% до 21%, а в 2010 — впроваджено самооцінку системи корпоративного оподаткування.

Німеччина для суб'єктів малого та середнього бізнесу збільшила норму амортизаційних відрахувань для рухомих основних фондів, розширила сферу застосування спеціального порядку нарахування податкової амортизації та ввела 20-відсоткове списання вартості майна в перший рік його експлуатації, що дозволяє протягом першого року списати до 45% вартості основних фондів. Країна надала можливість застосування будь-якою компанією при амортизації рухомого майна методу зменшуваного залишку (норма амортизації — 25%). Вище зазначені норми поширюються на основні фонди, придбані або зроблені в період після 1 січня 2009 року та до 31 грудня 2010 року. Термін дії — 2009-2010 рр., що призвело до зменшення частки податку у ВВП на 0,1%.

З метою підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу в умовах посткризової економіки, Португалія в 2009 році ввела нову ставку корпоративного податку в розмірі 12,5% для оподатковуваного прибутку, що не перевищує 12 500 євро та зменшила кількість авансових платежів з даного податку. Крім того, було запроваджено податкові пільги для інвестицій — вирахування з оподатковуваного прибутку і звільнення від сплати комунального податку на нерухомість, муніципальної нерухомості, податку з продажу і гербового збору. У 2010 році відбулося розширення пільг для платників податку на прибуток. Спеціальні суми передоплати по цьому податку скоротилися з 1250 євро до 1000 євро, що відповідає 1% від обороту компанії. В той же час скорочено

граничний розмір пільг з податку на прибуток, тобто сума сплаченого податку не може бути нижчою ніж 75% (раніше 60%) від податку на прибуток визначеного за умов, при яких пільги не враховуються. Уряд Португалії ввів додатковий державний прибутковий податок у розмірі 2,5% від доходів, що підлягають корпоративному оподаткуванню з щорічним об'єктом оподаткування понад 2 мільйони євро. Надходження від податку збільшились на 0,1% ВВП у 2010, очікуване збільшення надходжень у 2011 році становить 0,2% ВВП.

Наслідком запровадження Казначейством Франції для фірм відшкодування податкового кредиту (податковий кредит на інвестиції в основні засоби та НДДКР) у 2009 році, стало зменшення частки податку у ВВП на 0,4%. З метою підтримки фінансового стану підприємств було запроваджено відстрочення податкової заборгованості для будь-яких підприємств (строком на 3 роки) та надано 4-місячну відстрочку сплати податку на прибуток. Малі та середні підприємства отримали право на зменшення бази оподаткування з податку на прибуток на суму збитків іноземних філій.

Швеція зменшила ставку податку на прибуток, починаючи з 2009 року, з 28% до 26,3%. Внаслідок прийнятих заходів, надходження від даного податку зменшились на 0,2% від ВВП у 2009 році.

Схожі зміни в механізмі оподаткування прибутку підприємств відбувались і в країнах — нових членах ЄС протягом аналізованого періоду. Середня ставка CIT в цих країнах зменшилась до 19,4% у 2007 році і продовжила зменшуватись до 18,3% у 2010 році.

У Болгарії, з початком світової фінансової кризи, ставку податку на прибуток було зменшено з 15% до 10%, а у 2010 році було підвищено її розмір в частині оподаткування доходів, одержаних у сфері грального бізнесу до 15%. Такі заходи призвели до збільшення частки податку на прибуток у ВВП на 0,07%.

У Чехії в 2009 році були тимчасово скасовані попередні умови оподаткування малого бізнесу (з кількістю працівників до 5 осіб) та зменшено номінальну ставку CIT до 20%, а в 2010 — до 19%.

Уряд Кіпру у 2009 році запровадив для напівурядових організацій ставку CIT на рівні 10% (попередньо ставка податку складала 25%), в той же час період 2010-2011 рр. характеризується збільшенням так званої «солідарної плати» на 1%, тобто ставка податку на прибуток збільшилась до 11%.

У Литві ставка податку на прибуток у 2009 році спочатку була збільшена з 15% до 20%, але потім знову зменшена до попереднього рівня (15%). Спеціально для малих підприємств на період 2009-2010 рр. ставку податку на прибуток було зменшено з 13% до 5%. Внаслідок прийнятих заходів надходження від податку зменшились на 0,2% від ВВП країни. Більш сприятливий режим оподаткування доходів сільськогосподарських підприємств у 2010 році був замінений на спеціальну 10% знижену ставку податку на прибуток, за якою відбувається оподаткування доходів, отриманих від сільськогосподарської діяльності. З 2011р. цю ставку було збільшено до 15%. Збільшення надходжень податку на прибуток в 2010 році склало 0,1% ВВП.

Угорщина в 2010 році скасувала 4% податок солідарності для корпорацій і приватних осіб з високим рівнем доходу, як наслідок — частка такого податку у ВВП зменшилась на 0,8%. На 1 січня 2010 року відбулося розширення бази CIT, що призвело до збільшення частки даного податку у ВВП на 0,2%. З 1 січня 2010 року відбулося підвищення ставки CIT (з 16% до 19%), це в свою чергу також призвело до збільшення частки податку у ВВП на 0,4%. Також, уряд виклав програму дій з відновлення економіки і бюджетного балансу. Станом на 1 липня 2010 року, податок на прибуток організацій справляється за ставкою 10% для податкової бази до 500 млн. форинтів, для податкової бази, що перевищує 500 млн. форинтів, застосовується податкова ставка в розмірі 19%. В рамках урядової програми відбулися зміни і в оподаткуванні банків.

У 2009 році Польща збільшила інвестиційні стимули, наприклад, негайне списання коштів завдяки запровадженню прискореної амортизації для малих і новостворених підприємств, що зареєстровані платниками корпоративного прибуткового податку. Внаслідок прийнятих заходів, надходження від цього податку зменшились на 0,03% від ВВП країни.

У Румунії протягом 2009-2010 рр. застосовувалося тимчасове звільнення від податків на приріст капіталу від операцій з цінними паперами на румунському ринку акцій. З січня до червеня 2010 року застосовувалося відстрочення податкових зобов'язань з податку на прибуток.

У 2010 році Словенія збільшила податкові пільги для інвестицій у сфері НДДКР з нинішніх 20% до 40% від суми, вкладеної в НДДКР. Поступово зменшила ставку податку на прибуток з 22% до 21% в 2009 році і далі до 20% в 2010 році. Внаслідок прийнятих заходів, надходження від податку зменшились на 0,1% від ВВП у 2009 році та на 0,21% від ВВП у 2010 році. На період 2009-2010 рр. було вжито заходи щодо стимулювання інвестицій. У 2010 році було запроваджено нові податкові пільги для працевлаштування (робота в певні категорії праці, наприклад, працевлаштування громадян у віці до 26 або старших 55 років, які були зареєстровані не менше 6-ти місяців як безробітні).

Словаччина запровадила державні субсидії та пільги з податку на прибуток у сфері НДДКР, що виконувалися підприємницьким сектором в 2009-2010 роках. Це спричинило зменшення надходжень цього податку у 2009-му році на 0,04% та на 0,1% ВВП у 2010-му році. В 2010 році податкова база для авансових платежів податку на прибуток могла коригуватись на суму будь-яких податків, кредитів, що погашались. Також в 2010 році було збільшено період перенесення збитків на майбутні періоди, отриманих платниками податку на прибуток з 5 до 7 років.

Зміни в механізмі оподаткування прибутку підприємств відбулися не лише в країнах-членах Європейського Союзу, а майже в усіх країнах світу. Зокрема, Норвегія збільшила податкові пільги для компаній у сфері НДДКР, затверджених дослідницькою радою Норвегії. Результатом нововведення стало зменшення корпоративного податку в розмірі 0,01% ВВП. Японія в 2010 році зменшила ставку податку на прибуток з 42% до 30%, для малих і

середніх підприємств ввела механізм перенесення операційних збитків на зменшення податкових зобов'язань податку попереднього податкового року [12]. Антикризова програма дій уряду Австралії [12] у сфері оподаткування передбачає комплекс заходів щодо підтримки малого бізнесу (20-відсоткове зниження авансових платежів) та стимулювання інвестицій (введення інвестиційної податкової знижки за ставками 10 або 30% від суми інвестицій на придбання нових та в реконструкцію наявних основних засобів зі зменшенням порогу застосування пільги для малих підприємств). У перспективі Австралія має намір знизити ставку CIT з 30% до 29% з 1 липня 2013 року, а потім до 28% з 1 липня 2014 року [13]. США ввели для суб'єктів малого бізнесу прискорену амортизацію основних засобів за рахунок списання частки їх вартості (загальна сума пільгових інвестицій — 250 тис. дол.) у період здійснення інвестицій та передбачили звільнення будь-якої компанії від сплати податку на приріст вартості капіталу за умови цільового використання вивільнених коштів на інвестиції в підприємства малого бізнесу [14]. Основу податкової політики Китаю на період подолання наслідків світової фінансової кризи, склали заходи щодо податкового стимулювання інвестицій та інновацій, зокрема, ставку податку на прибуток було зменшено з 33% до 25% [15]. Протягом 2009 року в Російській Федерації [16] було реалізовано комплекс заходів з протидії негативним проявам кризи, які стосуються реформування основних податків. Зменшено ставку податку на прибуток з 24% до 20%, а також зменшено базу оподаткування за рахунок: вирахування повної суми витрат на навчання та професійну підготовку, сум відшкодування витрат працівників зі сплати відсотків з позик на придбання й (або) будівництво житлового приміщення в розмірі до 3% від суми виплат на оплату праці (діє до 2012 року) та внесків роботодавців на додаткове пенсійне страхування. Грузія у 2008 році, з метою оптимізації податкового навантаження на платників, теж зменшила ставку податку на прибуток підприємств з 20% до 15% [17].

Таким чином, кожна країна виробила комплекс заходів для подолання наслідків впливу світової фінансової кризи, що знайшло відображення в механізмі податку на прибуток юридичних осіб.

Узагальнення основних напрямів податкового регулювання, закладених в сучасному механізмі оподаткування прибутку країн, що розглядались вище, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Інструменти податкового регулювання, передбачені при оподаткуванні прибутку юридичних осіб

Заходи / Країни	Ставка податку			Прискорена амортизація	Підтримка фінансового стану підприємств та стимулювання виробництва	Підтримка малого та середнього бізнесу	Стимулювання ефективної зайнятості	Стимулювання інвестицій та інновацій
	Зменшена	Збільшена	Додаткова					
Австрія				+				+
Великобританія	+							+
Нідерланди	+			+	+	+		+
Греція	+		+					
Ірландія					+			
Іспанія	+			+	+	+	+	+
Італія	+		+		+			+
Люксембург	+							
Німеччина	+			+		+	+	+
Португалія	+		+			+		+
Франція					+	+		+
Швеція	+							
Болгарія	+							
Чехія	+							
Естонія	+							
Кіпр		+						
Латвія					+			
Литва	+					+		
Угорщина	+					+		
Польща				+		+		+
Румунія					+			
Словенія	+						+	+
Словаччина					+			+
Норвегія								+
Ісландія		+						
Австралія					+	+		+
Російська Федерація	+			+	+	+	+	+
США	+			+	+	+	+	+
Китай	+							+
Японія	+					+		
Грузія	+				+			

У результаті проведеного дослідження використання інструментів податкового регулювання нами було встановлено таке:

- під час фінансової кризи та в посткризовий період всі досліджувані країни віддавали перевагу реалізації регулюючої функції податку на прибуток;
- різноманітність та масштабність використання інструментів податкового регулювання, доцільність одночасного їх застосування в окремих країнах зумовлена різним рівнем соціально-економічного розвитку, типом обраної моделі макроекономічного розвитку та рівнем впливу наслідків світової фінансової кризи;

• найпоширенішими заходами податкового регулювання в частині справляння податку на прибуток серед аналізованих країн є такі:

1) зменшення ставки податку (20 країн із 31). Інші 8 країн залишили ставку податку на прибуток без змін, виняток становлять лише Ісландія, Литва та Кіпр. Ісландія, зменшивши ставку податку на прибуток з 18% до 15% у 2008 році, в 2010 році повернула її значення до попереднього рівня. Непослідовною була податкова політика Литви, зменшивши ставку цього податку у 2008 році з 18% до 15%, у 2009 році вона передчасно збільшила її до 20%, це й зумовило необхідність зменшення ставки до 15% у 2010 році. Ставку податку на прибуток на Кіпрі було зменшено до 10% ще у 2005 році, на період 2010 — 2011 рр. ставку даного податку було збільшено до 11%. Цей захід, на нашу думку, з погляду фіскальної ефективності, є найприйнятнішим, оскільки не спричиняє збільшення витрат на адміністрування податку на прибуток;

2) на другому місці за поширеністю застосування є стимулювання інвестицій та інновацій (16 країн із 31). Такий захід реалізується переважно за допомогою інвестиційних податкових кредитів та знижок;

3) на третьому місці — підтримка фінансового стану підприємств та стимулювання виробництва, а також підтримка малого та середнього бізнесу. Зазначені заходи використовуються в 12 країнах з 31;

4) на четвертому місці, за поширеністю застосування, є використання в податковому обліку прискореної амортизації (7 країн із 31);

5) відносно рідко використовується механізм оподаткування прибутку підприємств з метою стимулювання ефективної зайнятості населення (5 країн із 31). Цей захід реалізується за допомогою зменшення бази оподаткування на суму витрат на навчання та професійну підготовку або шляхом застосування нижчої ставки податку на прибуток за умови підтримання сталою або збільшення кількості працівників підприємства;

6) додаткову ставку податку на прибуток було впроваджено лише в 3-х країнах із 31. Вона застосовується до великих прибуткових компаній.

ВИСНОВКИ

На відміну від вітчизняної практики, механізм оподаткування прибутку юридичних осіб у світовій практиці активно використовується для регулювання соціально-економічних процесів. Вдосконалення справляння податку на прибуток в Україні повинне не тільки враховувати світовий досвід, але й особливості вітчизняної посткризової економіки. Доцільним, на наш погляд, є застосування таких заходів: зменшувати рівень оподаткування прибутку підприємств реального сектора економіки до рівня цього податку в країнах-нових членах ЄС; передбачити стимулюючі важелі оподаткування прибутку для підприємств малого та середнього бізнесу; здійснювати податкове стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів; передбачити стимули із сплати податку на прибуток, шляхом зменшення ставки податку на прибуток на 5% для малих підприємств, які підтримують сталою або збільшують кількість найманих працівників, за умови забезпечення рівня нарахованої заробітної плати працівникам не нижче від середньої за галузями; покращити контрольну діяльність податкових органів за сплатою податку на прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій [та ін.]; за ред. З.С. Варналія. — К.: Знання України, 2008. — 675 с.

2. Налогообложение: теории, проблемы, решения / [В.П. Вишневский, А.С. Веткин, Е.Н. Вишневская та ін.]. — Донецк, 2006. — 505 с.

3. Єфіменко Т.І. Податкове регулювання економічного розвитку: Автореф. дис. д-ра екон. наук 08.02.03 / На Україні Ін-т екон. прогн. — К., 2003. — 33 с.

4. Динаміка зростання та ризики нестабільності економіки України в 2008 році / Я.А. Жаліло та ін.; За заг. ред. В.Є. Воротіна. — К.: НІСД, 2008. — 108 с.

5. Іванов Ю.Б. Проблеми податкового регулювання і планування податкових платежів. Наукове видання / Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко, К.В. Давискіба [та ін.]; За заг. ред. д.е.н., професора Ю.Б. Іванова. — Харків: ХНЕУ, 2006. — 240 с.

6. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні: Монографія. — Тернопіль: Карт-бланш, 2005. — 371 с.

7. Крисоватий А.І. Вплив поглиблення інтеграції на податкову політику країн — учасниць ЄС / А.І. Крисоватий, Т.В. Кощук. // Фінанси України. — №2. — 2009. — С. 31-43.

8. Луніна І.О., Баліцька В.В., Короткевич О.В., Фролова Н.Б. Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України // Фінанси України. — 2008. — № 12. — С. 22–32.

9. Соколовська А.М. Податкова система держави : Теорія і практика становлення / А.М. Соколовська. — М.: Знання-Прес, 2004. — 454 с.

10. Taxation trends in the European Union. Main results. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/ economic_analysis/tax_structures/2010/2010_main_results_en.pdf

11. Main recent tax measures by country — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/ gen_info/economic_analysis/tax_structures/2010/ntl_release.pdf

12. Tax responses to the global economic crisis — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.deloitte.com/view/ru_RU/ru/7562/7841/index. htm.

13. Paying Taxes 2011 — The Global Picture. The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank. Washington, 2011. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.doingbusiness.org

14. Бабич С.Н. Основные итоги налогового реформирования в первом десятилетии XXI века в США. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusus.ru/?act=read&id=187

15. Мильчакова Наталья Налоговые механизмы стимулирования инноваций. Международный опыт. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://files.marchmont.ru/presentations/26/milchakova_natalya_-_nalogovyie_mehanizmyi_stimulirovaniya_innovatzij._mejdunarodnyij_opyit.pdf

16. Налог на прибыль пошел на убыль. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kommersant.ru/doc/1076043

17. Фінансові рахунки реформи. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mof.ge/3171

Стаття надійшла до редакції 7 червня 2011 року